

94
Stupeň utajení ZRUŠEN dle § 22, odst. 4, zák. č. 412/2005 Sb., dne 12.5.2006

A-002051/17-76

18. března 1976

ODBOR 1'

Výtisk č. 44

SOUPISNÁ INFORMACE ROZVĚDKY

Přehled nepřátelské činnosti J. FELIKANA za období
od skončení KBSE v Helsinkách

GEFGR

Za správnost:

plk. J. ZAJÍC, v. r.

Počet listů: 13

Souhrnná informace rozvědky č. 8

Přehled nepřátelské činnosti J. PELIKANA za období od skončení KBSE v Helsinkách

Zpráva navazuje na naši předchozí souhrnnou informaci z července 1975 a charakterizuje současnou nepřátelskou aktivitu J. PELIKANA. Nastiňuje názorovou i akční koncepci jeho působení a podává přehled jednotlivých hlavních akcí a provokačních vystoupení za hodnocené období.

I. Rozbor politické orientace a názorů J. PELIKANA

Z analýzy obsahu veřejných akcí J. PELIKANA, prohlášení pro západní sdělovací prostředky a nakonec i v rozboru "Listů" od srpna 1975 vyplývá, že J. PELIKAN se zaměřuje dále na provádění takové dlouhodobé antikomunistické činnosti proti socialistickým zemím, která zcela odpovídá ideodiverzita plánům Západu na narušování vnitřní i zahraničně-politické aktivity socialistického tábora.

Jedním z důležitých je též vystupňované zaměření na oslabování internacionálních vztahů mezi západními komunistickými stranami a socialistickými zeměmi a negativní názorové ovlivňování široké světové veřejnosti.

Antikomunistické útoky J. PELIKANA a dalších příslušníků jeho tzv. podvratné skupiny jsou záměrně orientovány i na povzbuzování a podporu nepřátelských a antisocialistických elementů v ČSSR a na rozsáhlé šíření hrubých dezinformací.

Takto motivované akce jsou vystupňovány zejména v souladu s intenzivní snahou Západu bagatelizovat pozitivní výsledky KSSE, obviňovat socialistické země z neplnění Závěrečného dokumentu a ze zneužívání politiky zmírňování napětí pro "veimocenské cíle" socialistického tábora. Dalším smyslem uvedených provokací je rovněž očernovat a narušovat přípravy a průběh takových význačných politických událostí ve vývoji komunistického hnutí jako je např. XXV. sjezd KSČ a XV. sjezd KSSS.

Časová i obsahová návaznost jednotlivých nepřátelských akcí a způsoby jejich realizace potvrzují řídící účast hlavních ideodiverzních center Západu, včetně RSE a zásadní koordinaci těchto kampaní.

Politická platforma a nepřátelská orientace J. PELIKANA tak plně zapadají do koncepce polyvariantnosti antikomunistického působení kapitalistických zemí proti ZSS a mezinárodnímu dělnickému a pokrokovému hnutí s cílem rozšiřovat obsah a prohloubit dopad štvavých opatření a nepřátelských akcí.

V základní antikomunistické názorové linii J. PELIKANA nedochází již delší dobu k podstatnějším změnám. Jisté proměny lze sledovat pouze v určitém upřesňování některých PELIKANOVÝCH názorů, např. na rozsah tzv. socialistické opozice v ČSSR a její možnosti, na vývoj vnitropolitické situace v naší republice, formy "represe" a způsoby "pomoci" západních demokratických a levicových sil "progresivním proudům" v ZSS.

Tyto jisté modifikace v názorové platformě J. PELIKANA, a nakonec i okruhu jeho spolupracovníků, vyplývá **její převážně** z potřeb antikomunistické propagandy Západu a také z nutné reakce J. PELIKANA na další vývoj mezinárodní situace, upevňování socialistického tábora, jeho síly a prestiže.

Při formulování svých politických koncepcí vychází J. PELIKAN zásadně z publikace "Socialistická opozice v ČSSR", která vyšla v r. 1974 v NSR a jež se opírá v přepracované formě o rok starší knihu "Ici Prague", jež byla publikována ve Francii. V nich uvedené závěry shrnul PELIKAN spolu s tendenčně nově vypracovanou autobiografií do knihy "Jestli mě zabijí". Vyšla tiskem na konci roku 1975 ve francouzském nakladatelství Grasset. Materiálu a veřejným vystoupením J. PELIKANA k této akci věnovaly velkou pozornost západní sdělovací prostředky. Není náhodou, že J. PELIKAN v této publikaci záměrně (jako součást útoku proti přípravám XXV. sjezdu KSČS a v zájmu akcentovat některé záporné rysy politiky PKS a IKS atd.) velkou pozornost opětovně věnoval roku 1968 v ČSSR, tzv. nelegálnímu XIV. sjezdu KSČ a internacionální pomoci voják Varšavské smlouvy Československu. Ústředním motem těchto pasáží materiálu bylo v rámci ostrých útoků proti Sovětskému svazu dokazovat, že SSSR, když "ostře vystoupil proti československému experimentu, nebude také zásadně tolerovat samostatnou politiku některých komunistických stran Západu".

Podle J. PELIKANA je nutno splnit zejména tři podmínky "aby se zabránilo opakování srpna roku 1968":

- Přerušit závislost komunistických stran na SSSR, zajistit existenci silných a samostatných socialistických stran, schopných vytvořit protiváhu a čelit přirozené snaze komunistických stran stát se jediným reprezentantem dělnické třídy.
- Demokraticizovat Sovětský svaz a další východoevropské země.

Pokud jde o tzv. opozici v ČSSR PELIKAN se již v současné době pod tíhou reality vnitropolitického vývoje v naší republice nesnaží tvrdit, že zde existuje široká, organizovaná a zejména aktivní základna opozičních sil. Pouze v dosti obecných rysech konstatuje, že opoziční síly v ČSSR se formují

78

do různých stran, které chtějí zachovat "duch pražského jara, jeho politický program a hledat nové cesty". Pelikánova opozice vidí v politickém probuzení mas, zejména pak mládeže, inteligence a bývalých členů KSČ.

Protože toto hnutí se vyvíjí, jak PELIKAN zdůrazňuje, "v podmínkách diktatury KSČ", jsou lidé, kteří se pro program opozice otevřeně angažují, v menšině. Těmito vykalkulovanými frázemi se PELIKAN snaží čelit názorům a kritice, které se objevují i v řadách československých emigrantů, že jeho hodnocení "socialistické opozice v ČSSR" je neodpovídající a tím i neopodstatněné.

Možnost zásadnějších změn v ČSSR klade PELIKAN do souvislosti s vnitropolitickým vývojem v SSSR. Prohlašuje, že socialistická opozice je jedinou zárukou, že případné politické vakuum, které by vzniklo v důsledku změn v Sovětském svazu, by se neprojeвило výbuchem nenávisti, ale "naopak revolučním hnutím vedoucím k nastolení socialistické demokracie".

Opoziční hnutí dle PELIKANA se má zásadně rozvíjet mimo komunistickou stranu a existující organizace. Musí však umět využívat všech existujících možností (nejednoty v názorech, diferencí mezi teorií a praxí, názorů technické inteligence atd.) ve straně, odborech, mládežnických organizacích apod. k oslabování systému "byrokratické diktatury". Tento komplexní tlak zevnitř se musí spojit s nátlakem z vnějšku s cílem donutit vedoucí skupinu k politickým a ideologickým ústupkům. Uvedený společný boj (který J. PELIKAN pojímá jako nedílnou součást mezinárodního hnutí levicových sil za socialistické a demokratické změny) se musí opírat o nový ideologický a akční program, který má nejen vycházet, ale zejména při odrážení nových skutečností překonávat "program pražského jara".

Na podzim 1975 J. PELIKAN formou řady interview pro západní, zejména francouzské sdělovací prostředky, zasáhl do diskuse probíhající v FKS o definici a aplikaci diktatury proletariátu. Demagogicky tvrdil, že hlavní otázkou současnosti je, zda socialismus má být diktaturou velké většiny vykořisťovaných proti malé menšině vykořisťovatelů, nebo diktaturou byrokratické menšiny vůči celému národu. V této souvislosti apeloval na aktivní využití tzv. zkušeností pražského jara s tím, že řada otázek, o kterých se diskutuje v některých komunistických stranách Západu nebo v Portugalsku byla již kladně v Československu v r. 1968 zodpovězena v rámci rozpracovávání a postupné realizace demokratického a na SESSR nezávislého socialismu s lidskou tváří.

Pokud jde o konkrétní náplň diktatury proletariátu zastává J. PELIKAN názor, že monopolní postavení jedné strany poškozují věci socialismu a je brzdou rozvoje demokracie. Východisko vidí v politické pluralitě a svobodné výměně názorů mezi stranami. Tímto záměrným matením pojmů PELIKAN útočí proti základům marxismu-leninismu, zejména úloze strany jako revolučním předvoji dělnické třídy.

Při hodnocení konference v Helsinkách vystupuje J. PELIKAN vlastně shodně s názory většiny seskupení československé emigrace a nátlakových center Západu. Její průběh a výsledky označuje za "požehnání sovětské hegemonie ve východní Evropě" s tím, že právě tato skutečnost způsobuje, že tzv. československá otázka je trvale problémem mezinárodním.

PELIKAN se dále snaží vzbuzovat dojem, že Závěrečný dokument konference, bude-li správně uplatňován, přispěje též k vyvolání proměn v Československu. Pro dosažení tohoto procesu (který vlastně PELIKAN považuje do značné míry za vlastní akční program pro současné období) je prý třeba:

- Podporovat tzv. vnitřní opozici v ČSSR a zejména její požadavky vyplývající ze Závěrečného dokumentu KBSE v oblasti výměny informací, volného pohybu osob, hlášení jiné ideologie atd.
- Požadovat na vládě ČSSR "demokratické" ústupky a legalizovat postavení a činnost vnitřních nepřátelských a antisocialistických elementů.
- Vymáhat tzv. další liberalizaci v politickém, hospodářském a kulturním životě.
- Vyžadovat dosažení "nezávislosti" ČSSR na SSSR.

Uvedené požadavky zdůvodňuje J. PELIKAN ústřední anti-komunistickou tezí, že není možné se celkově hlásit k výsledkům KBSE a na druhé straně trvat na diktatuře proletariátu. Navíc dodává, že když bude pokračovat mírová ofensíva socialistických zemí (kterou zvláště ztotožňuje s tzv. ideologickým výbojem) není možno očekávat další uvolnění napětí v mezinárodních vztazích.

II. Plány J. PELIKANA na další vydávání "Listů"

J. PELIKAN a okruh jeho spolupracovníků přikládá nadále velký význam vydávání "Listů", které prezentuje jako orgán "socialistické opozice a demokratických levicových sil".

Na začátku roku 1975 se J. PELIKANovi podařilo docílit toho, že se začal realizovat jeho plán na jejich vydávání i v německé mutaci. Jednotlivá čísla obsahovala překlady nej důležitějších článků z originálních "Listů", upravené texty získané z ČSSR a dalších ZSS a nakonec též příspěvky od autorů z NSR a dalších západních zemí.

Dle získaných informací se na koncipování "Listů" v němčině (Blätter) podílí široký okruh osob (např. G. GRASS, R. DUTSCHKE, K. D. WOLF atd.). Finance jsou získávány zejména od levicových skupin v NSR, částečně pak z fondů německých odborů DGB. Peníze na vydávání materiálů zasílá rovněž Zd. HEJZLAR ze Švédska.

Pokud jde o vydávání vlastních "Listů" existovaly v řadách čs. emigrantů názory, že PELIKAN po dlouhou dobu za ně vlastně nic neplatil. Na začátku roku 1975, kdy "Listy" byly ještě tištěny v Itálii, krytí nákladů mělo být zajištěno díky Italské socialistické straně, KPS a koncernu Fiat. Od poloviny minulého roku začaly "Listy" vycházet prostřednictvím soukromé tiskárny "Logos" v Mnichově (zde ostatně se tiskne i České slovo národních socialistů). Za tisk však musí platit. Jako důvod této změny uvádí PELIKAN potíže, které vyplývaly v Itálii ze shánění tiskařských typů v češtině, z nutnosti zajišťovat překlady a nakonec i z toho, že valná část příslušníků jeho skupiny se nachází v NSR. Do západního Německa ostatně J. PELIKAN často jezdí i z titulu externího spolupracovníka RSE.

Na podzim roku 1975 přistoupil J. PELIKAN k uskutečnění svých plánů na vydávání další obměny "Listů" a to tentokrát formou tzv. L - 76. Jejich úkolem je navázat na tradice bývalých Literárních novin a Literárních listů z ČSSR. Cílem pak je propagovat především tzv. evropský socialistický demokraticismus a stát se protiváhou v Československu vycházejícímu časopisu "Otázky míru a socialismu". "L - 76" mají představovat také na Západě určitý protipól vůči časopisu "Kontinent", který podle J. PELIKANA spíše tlumočí názory sovětského emigranta MAXIMOVA a L. PACHMANA, které považuje za příliš pravice.

Redakce "Kontinentu" reagovala na projekt PELIKANA zpočátku značně rezervovaně. MAXIMOV v této souvislosti např. upozorňoval na to, že by takto mohlo dojít k rozbití jednoty emigrace. Později však pod tlakem dalších čs. emigrantů (např. P. TIGRIDA) a západoněmeckých intelektuálů (G. GRASSE) svůj názor z taktických důvodů odvolal. Zároveň však oznámil, že O. FILIP a P. TIGRID byli v listopadu m. r. pověřeni přípravou zvláštního čísla "Kontinentu" na příští rok, které by speciálně obsahovalo tzv. soubor čs. podzemní literatury.

Lze očekávat, že i tato skutečnost může na jedné straně vést k určitému druhu rivality mezi oběma časopisy, na druhé straně je třeba počítat s tím, že jde o cílevědomou dělbu úkolů v rámci mnohostrannosti ideodiversní činnosti Západu.

Vydávání "L - 76" je údajně na roky 1976/77 zajištěno z fondů západoněmeckých odborů. Počítá se i s příspěvky od socialistických stran Západu a ideodiversního centra Friedrich Ebert Stiftung. Redakční rada se skládá zejména z J. PELIKANA, O. ŠIKA, Ed. GOLDSTUCKERA, spolupracovat zde má i spisovatel A. MILLER z USA, H. BOLL a další.

Počítá se s tím, že v "L - 76", který má vycházet od jara t. r., budou ve zvýšené míře uveřejňovány materiály od autorů z ČSSR (např. z fondů tzv. Edice - petlice). Pro zvýšení ideologického a propagačního dopadu materiálů má "L - 76" vycházet v němčině.

Protože již nyní jsou v kruzích čs. emigrace vyslovovány obavy, že "L - 76" nebude mít dostatek čtenářů, rok 1976 má být považován za zkušební období. Poté dojde k celkovému zhodnocení situace a pak mají být přijata opatření k dalšímu pokračování navržené varianty, k případné modifikaci, nebo nakonec k jejímu ukončení.

III. Přehled nepřátelských akcí J. PELIKANA

V létě minulého roku se J. PELIKAN aktivně angažoval v kontaktování čs. turistů v Itálii. Od P. TIGRIDA v této době např. obdržel také 300 výtisků "Svědectví", které spolu s "Listy" se jim snažil předávat. Tyto podvrtné materiály posílal do ČSSR i za pomoci diplomatické pošty, prostřednictvím turistů ze Západu a dalších osob. Žádal též konkrétně některé italské novináře, kteří odjížděli na služební cesty do ČSSR, aby v naší republice kontaktovali bývalé pracovníky ZU ČSSR v Itálii a některé pravicové spisovatele. Chtěl zjišťovat jejich názory na vnitropolitický vývoj v ČSSR, na rozšířenost "Listů" na našem území, názory obyvatelstva na činnost emigrace apod.

O činnosti J. PELIKANA se v této době kladně vyjádřil sociální demokrat R. LUŽA, který prohlásil, že PELIKAN disponuje kontakty na B. KREISKYHO a Fr. MITTERRANDA a Italskou socialistickou stranu. LUŽA dále vyslovil názor, že by byl ochoten prosazovat i eventuální kandidaturu J. PELIKANA do Rady Svobodného Československa.

Prohloubila se rovněž spolupráce J. PELIKANA s pracovníky čs. sekce v RSE při získávání a uveřejňování prací pravicových autorů a bývalých politických činitelů v ČSSR na Západě. Hlavním organizátorem těchto akcí se stal M. SCHULZ, u něhož se podle dohod čs. emigrantů ze společných schůzek z léta m. r. mají všechny zmíněné materiály soustřeďovat. SCHULZ převzal tuto práci po bývalém řediteli PECHAČKOVĚ, který z RSE odešel do pense. Vedle PELIKANA se zde zejména angažuje P. TIGRID, O. FILIP, L. PACHMAN, Fr. JANOUCHE a další. Jsou Svobodnou Evropou využíváni k tomu, aby získané materiály, které Svobodná Evropa nechce pro své čtvrté relace používat jako první, předávali pro uveřejnění západním sdělovacím prostředkům, nebo je opublikovali ve vlastních

česopisech emigrace. O celém tomto mechanismu a jeho konkrétních cílech ostatně široce hovořil na tiskových besedách v ČSSR též kapitán P. MINAŘÍK.

Z analýzy PELIKANových veřejných akcí a dalších protičeskoslovenských provokací vyplývá, že se od začátku druhé poloviny minulého roku vedle NSR zaměřuje opět intenzivně na Francii jako na vhodnou základnu pro provádění nepřátelských akcí. Výrazným způsobem se např. podílel na koordinované kampani francouzských sdělovacích prostředků proti ČSSR a SSSR načasované k 7. výročí internacionální pomoci vojsk Varšavské smlouvy Československu. Poskytl jim v řadě případů materiály a informace o tzv. situaci v ČSSR, "otevřené dopisy" HAVLA, KLÍMY, VACULÍKA, LUBČEKA atd. (jistý počet těchto zpráv a "dokumentů" měl od RSE). Tyto byly pak v upravené formě použity v srpnu 1975 v denících Le Quotidien de Paris, Figaro, Liberation, Public atd., objevily se částečně také v italských sdělovacích prostředcích.

K protičeskoslovenským výpadům využil J. PELIKAN také oficiální slavnosti L'Humanité v září m. r. v Paříži, kde došlo k rozšiřování "Listů".

Vehementní snaha J. PELIKANA narušovat internacionální svazky mezi komunistickými stranami a jednotu dělnického hnutí spolu s jeho využitelností pro klamání a desinformování veřejnosti ve Francii vyvrcholily v říjnu 1975 uvedením dvoudílného televizního filmu o jeho osobě. Této akci věnovaly zvýšenou pozornost i další francouzské sdělovací prostředky, které navíc přinášely recenzi nové knihy PELIKANA "Jestli mě zabijí". Hlavním smyslem všech těchto opatření bylo propagovat heslo o naprosté nezbytnosti přerušit "závislost FKČ na SSSR", zajistit existenci silných a samostatných socialistických stran na Západě, demokratizovat v souladu se závěry KBSE Sovětský svaz a další socialistické země.

Na tyto výpady navazovaly rovněž koordinované výpady antikomunistických nátlakových seskupení jako Amnesty International, tzv. SACHAROVA výboru v Kodani, Výboru pro svobodné a socialistické Československo, Akčního výboru pro osvobození politických vězňů v ZSS atd., které měly zejména za úkol rozvířovat umělé kampaně o "persekucích, politických vězňích v ZSS a názorové nesvobodě v socialistickém táboře". Akce byly realizovány z území Francie, NSR, Itálie, Belgie, Dánska atd. Na nich se vedle J. PELIKÁNA podílel R. SELUCKÝ, A. LIEHM, Z. HEJZIAR, POKŠTEFL, Ed. GOLDSTUCKER, ŠLING a další. Použity byly z návodů RSE opětovně tzv. otevřené dopisy pravicových elementů z ČSSR. Jako konkrétní příklad lze na doplnění uvést podíl čs. emigrantů na rozšiřování a popularizaci tzv. MLYNÁŘOVY práce a nakonec i její vydání v emigrantském nakladatelství Index v Kolíně nad Rýnem na konci roku 1975.

Emigranti při organizování a spoluúčasti na zmíněných kampaních se netajili s názorem, že tyto jsou zejména zaměřeny proti jednání redakční komise pro přípravu kongresu evropských komunistických a dělnických stran v Berlíně, vůči zdárnému průběhu Dnů čs. kultury ve Francii a výsledkům návštěvy s. ŠTROUGALA v Paříži.

O načasovanosti a koordinaci akcí J. PELIKÁNA a dalších jeho spolupracovníků s ideodiversními centry Západu svědčí rovněž fakt, že se zúčastnili protičeskoslovenských kampaní, které byly v prosinci 1975 organizovány ve Švédsku během finále Davisova poháru. Vedle pokusů organizovat demonstrace proti ZÚ ČSSR, došlo k několikrát opakovanému promítání televizního antikomunistického pořadu, kde vystupoval J. PELIKAN, L. PACHMAN a Ed. GOLDSTUCKER. Hlavním obsahem akce byly nezastřené útoky proti vnitropolitickému vývoji v socialistických zemích a šíření desinformací o údajném neplnění Závěrečného dokumentu KBSE socialistickým táborem.

Orientaci J. PELIKANA na rozbíjení a poškozování jednoty dělnického a pokrokového hnutí dokumentují rovněž jeho články pro francouzský tisk z prosince m. r. (Quotidien de Paris, Unité), které opětovně připomínaly srpen 1968 a "chválily" FKS za její "schopnost odsoudit potlačování demokratických práv v socialistických zemích".

Takto motivované kampaně pokračovaly ve Francii také v lednu a únoru 1976. Za centrum této aktivity je nutno považovat mítink antikomunistického tzv. Výboru 5. ledna, který se konal dne 26. 2. Zde J. PELIKAN hovořil o své knize "Jestli mě zabijí". V proslovu vlastně v ucelenější podobě opětovně prezentoval své názory, které již poskytl západním sdělovacím prostředkům na podzim minulého roku. Akce byla ještě umocněna tím, že francouzský rozhlas začal od počátku února t. r. vysílat seriál "5 rozhovorů s J. PELIKANem", který byl již předem natočen v Římě.

Je charakteristické, že všechna tato opatření byla realizována v období XXII. sjezdu FKS a příprav pokrokové světové veřejnosti na XXV. sjezd KSFS. Lze důvodně předpokládat, že J. PELIKAN měl i podíl na koncipování "výzvy" tzv. Mezinárodní společnosti na obranu demokratických a lidských práv v ZSS, která byla rozšiřována v první den sjezdu FKS s požadavkem, aby generální tajemník FKS tlumočil vedoucímu československé stranické delegace požadavek na propuštění HUBLA, ŠABATY, TESAŘE a MULLERA.

V. Z á v ě r

J. PELIKANovi a příslušníkům jeho skupiny je po skončení KBSE v Helsinkách přisuzována hlavními ideodiverzními centry Západu aktivní role při organizování široké škály nepřátelských kampaní a provokací proti socialistickým zemím a mezinárodnímu komunistickému a dělnickému hnutí. Jde o přes-

ně plánované a načasované akce, kterou jsou navíc úzce koordinované zejména s kampaněmi západních sdělovacích prostředků.

Pokud jde o další činnost PELIKANovy skupiny, dá se očekávat, že jednotlivé kampaně budou zaměřeny především proti důležitým událostem a výročím jak v socialistických zemích, tak v mezinárodně politické oblasti. Výběr používaných "argumentů" a propagandistických hesel se bude řídit potřebami antikomunistické činnosti Západu jako celku proti ZSSR. V podstatě půjde opět o okruh výrazů uvedených v přehledu PELIKANovy činnosti.

Stále více se bude prosazovat spolupráce mezi RSE při organizování činnosti J. PELIKANA. Forcete i jeho spolupráce s tzv. novou levicí na Západě, nátlakovými antikomunistickými centry a některými představiteli socialistických stran Západu.

Potrvá zájem J. PELIKANA o získávání kontaktů do ČSSR na pravicové a antikomunistické elementy a prostředky na ovlivnění našeho vnitropolitického vývoje. Lze očekávat, že v důsledku řady odhalení práce RSE a emigrace bude pokračováno k zajištění větší konspirativnosti této aktivity.